

“YANARDAĞLAR, OLUŞUMLARI VE FAALİYETLERİ*”

isimli kitap hakkında. Yazan: Özdoğan SÜR

Birinci baskısı 1976 yılında yapılmış olan “Yanardağlar, Oluşumları ve Faaliyetleri”, baskı hataları gözden geçirilerek 1982’de yeniden yayınlanmıştır.

Yeryüzündeki yanardağları inceleyen eser volkanlar hakkında sistematik bilgi vermektedir. Bu bilgiler kitapta 9 bölüm halinde toplanmıştır.

1. Bölümde volkanolojinin tarihçesi başlığı altında yanardağlarla ilgili mitoloji ve ilk nazariyeler, eski çağlarda volkanoloji, volkanolojinin bir bilim olması, Neptunist ve Plutonist’lerin görüşleri, volkan konilerinin oluşumları üzerine yapılan tartışmalar ve modern jeolojinin başlangıcı anlatılmaktadır.

2. Bölümde püskürme şekilleri ve herbirine ait çeşitli örnekler verilmiş, merkezi püskürme tiplerinin tarihsel gelişimi incelenmiş, klasik ayrıma buzulaltı ve denizaltı püskürmeleri de ilave edilmiştir.

3. Bölümde yanardağlardan çıkan gaz, katı ve sıvı materyaller ayrı ayrı ele alınarak incelenmiş, örnekler verilmiştir.

4. Bölümde volkan konileri, kraterler, kalderalar ve volkanik domlar incelenmiş, dünyadan ve Türkiye’den örnekler resim ve şekiller ile gösterilmiştir.

5. Bölümde yanardağların şekil ve yapıları üzerinde durulmuş, merkezi volkanların ve fissür volkanların sınıflandırılması yapılmıştır.

6. Bölümde volkanik faaliyetin devriliği konusu ile Vezüv, Etna, Kilauea gibi faaliyetleri uzun süreli gözlenmiş yanardağların devrilikleri incelenmiştir.

* Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fak. Yay. No: 262, Ankara, Birinci baskı 1976, İkinci baskı 1982. 74 şekil, 30 resim, 424 sayfa.

7. Bölümde Paricutin (1943), Jorullo (1759), Nuovo (1538) gibi yeni oluşmuş genç volkan dağları ve Graham adası (1831), Surtsey (1963) gibi yakın zamanlarda oluşmuş yeni yanardağ adaları ele alınmıştır.

8. Bölümde sıcak kaynaklar, gayzerler ve fumarollerin faaliyetleri kesit ve resimler verilerek açıklanmıştır. Ayrıca, dünyada ve Türkiye'deki jeotermal enerji yöreleri ayrı ayrı ele alınmış ve yararlanma olanakları gözden geçirilmiştir.

9. Bölümde ise yeryüzündeki faal yanardağlar bir dünya haritası üzerinde gösterilmiştir. Ayrıca, yeryüzündeki faal yanardağların 30 sayfa tutan bir listesi verilerek, bunların 1700 yılından bugüne kadarki faaliyetleri, faaliyet tipleri ve diğer özellikleri belirtilmiştir. Yine bu bölüm içinde yanardağların bir çizgi boyunca uzanmalarının nedenleri, ada yayları, depremler ve ada yayları ile ilişkisi, ada yayları ve konveksiyon hipotezi gibi konular ele alınmış ve incelenmiştir.

Kitabın sonunda, bir jeoloji devirler cetveli ve konu ile ilgili çeşitli kelime ve terimin açıklandığı bir sözlük ayrıca indeks yer almaktadır.

Dr. Ali Fuat DOĞU